

Asia: VN/23399/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotikuntalaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Näkemyksenne ihmisten kotikunnan, asuinpaikan ja väestökirjanpitokunnan määräytymistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 3, 8, 9, 11 ja 25 §)

Kotikuntalakehdotusluonnoksen 3 §:n mukaan Suomen kansalainen voisi säilyttää kotikunnan Suomessa asuessaan ulkomailla enintään yhden vuoden ajan. Poikkeuksena tästä Suomen kansalainen voisi säilyttää ulkomailla asuessaan kotikuntansa Suomessa enintään kolmen vuoden ajan, jos hänellä olisi elinolosuhteidensa perusteella kiinteämpi yhteys Suomeen. Ehdotuksen mukaan pykälän tarkoituksena on selkeyttää lain soveltamista Suomen kansalaisen osalta.

”Elinolosuhteiden perusteella kiinteämpi yhteys” on määritelmänä epätarkka, erittäin laaja ja vaikeasti rajattava, vaikka se on luonnosehdotuksen mukaan tarkoitettu suppeasti sovellettavaksi. Koska määritelmä on epätarkka ja vaikeasti rajattava, Suomen kansalainen pystyy käytännössä aina esittämään erilaisia perusteluita, joiden voidaan katsoa osoittavan kiinteämpää yhteyttä Suomeen. Näin ollen kotikuntalaissa tulisi selkeästi säätää yksi aikaraja, jonka puitteissa Suomen kansalainen voi säilyttää kotikuntansa Suomessa ulkomailla asumisensa aikana. Yksi selkeä aikaraja ei aiheuttaisi erilaisia tulkintoja tai epäselvyyksiä ulkomaille muuttajien keskuudessa, eikä Digi- ja väestötietoviraston tarvitsisi selvittää muuttajan kiinteämpää yhteyttä Suomeen, joten se nopeuttaisi maastamuuttoilmoitusten käsittelyä.

Ehdotuksessa tulisi tarkemmin yksilöidä, mihin ehdotuksen 3 §:n 3 momentissa mainituilla Suomen valtion diplomaattiseen edustustoon rinnastettavilla muilla edustustoilla viitataan.

8 §:n 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan selkeytettäväksi seuraavasti: ”Henkilön väestötietojärjestelmään merkittävä asuinpaikka on jäljempänä tässä luvussa säädetyin poikkeuksin se rakennus ja siinä oleva väestötietojärjestelmään merkitty asuinhuoneisto tai asuinhuone.” Ehdotus selkeyttäisi lainkohtaa, mutta ei muuttaisi sen sisältöä.

8§:n perusteluissa olisi kuitenkin hyvä mainita, että asuinhuoneiden sisällyttämisen tarkoituksena on parantaa edellytyksiä sille, että kodinomaisissa olosuhteissa hoitolaitoksessa asuville voitaisiin rekisteröidä asuinpaikka laitoksessa oleskelua koskevan rekisterimerkinnän sijaan.

8 §:n perusteluissa olisi hyvä mainita myös se tilanne, että jos synnyttävällä äidillä ei ole kotikuntaa Suomessa, syntyvä lapsikaan ei saa siis kotikuntaa Suomessa (vastaten nykytilaa, jos nykytilaan ei haluta muutosta).

2. Näkemyksenne kotikunnan ja asuinpaikan muuttumista koskevista poikkeuksista (uuden kotikuntalain 10 §)

Ehdotuksen 10 §:n 1 momentin sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että asuinpaikka-sana poistetaan ensimmäisestä lauseesta kokonaan eli lainkohta kuuluisi seuraavasti ”Henkilön kotikunta ei muutu...”. 10 §:n 1 momentissa mainituissa tilanteissa henkilön kotikunta säilyisi ennallaan, mutta sen sijaan asuinpaikkaa koskeva merkintä voisi muuttua. Jos kyseisessä lainkohdassa mainituissa tilanteissa henkilön asuinpaikka ei voisi muuttua, henkilön vakinaisena osoitteena väestötietojärjestelmässä voisi olla pitkiäkin aikoja sellainen osoite, jossa henkilö ei tosiasiallisesti asu. Tällainen tilanne olisi esimerkiksi silloin, jos henkilö suorittaisi vankeusrangaistusta.

Määräaikainen osoite

Kotikunnan tulisi aina määräytyä tosiasiallisen asumisen mukaan, ilman mahdollisuutta tilapäiseen tai määräaikaiseen osoitteeseen (10 § 1 momentissa mainittuja poikkeustilanteita lukuun ottamatta). Digi- ja väestötietovirasto esittääkin, että 10 § 2 momentti poistetaan lakiehdotuksesta. Toisin sanoen esitetään, että uudessa kotikuntalaissa ei mahdollistettaisi määräaikaista osoitetta enintään vuoden kestävässä asumisessa toisen kunnan alueella, säilyttäen samalla kotikunnan.

Ehdotettu uusi määräaikainen osoite vastaisi pääosin voimassa olevassa kotikuntalaissa säädettyä tilapäistä osoitetta. Näin ollen se ei toisi muutosta nykytilanteeseen, määräaikaisen osoitteen tarkoitus säilyisi lähes samana kuin nykyisellä tilapäisellä osoitteella on. Nykyinen tilapäinen osoite aiheuttaa paljon väärinkäsityksiä, jotka vaikeuttavat muuttajan muuttoilmoituksen tekemistä. Muuttajien tilapäiseen osoitteeseen liittyvät väärinkäsitykset aiheuttavat puolestaan paljon selvittelytyötä muuttoilmoituksia käsiteltäessä, erilaisia jälkikäteen tehtäviä korjaus- ja oikaisupyynnöitä sekä väestötietojärjestelmään tehtäviä osoite- ja kotikuntatietojen korjaamisia. Se, että tilapäinen osoite korvattaisiin määräaikaisella osoitteella, ei selkeyttäisi tilannetta riittävästi. Tilapäisiä muuttoilmoituksia tehdään vakinaisiin muuttoilmoituksiin verrattuna vähän, eikä tilapäisiä osoitteita hyödynnetä kattavasti väestötietojärjestelmän tietopalveluissa, joten niiden käyttöarvo on vähäinen. Jos määräaikaista osoitetta ei voisi ilmoittaa, henkilöllä olisi väestötietojärjestelmässä kotikuntanaan aina se kunta, jossa henkilö kullakin hetkellä oikeasti asuu. Tämän selkeyttäisi ja

helpottaisi osoite- ja kotikuntatietojen tulkintaa eri viranomaisissa ja muissa organisaatioissa, jotka käyttävät väestötietojärjestelmän osoite- ja kotikuntatietoja toiminnassaan ja päätöksenteossaan.

Määräaikaisesta osoitteesta säätäminen mahdollistaisi vanhan kotikunnan valinnan omaksi kotikunnaksi vuoden ajaksi, vaikka henkilöllä ei olisikaan aikomusta palata kotikuntaansa. Määräaikainen osoite olisi edelleen omiaan aiheuttamaan erilaisia epäselvyyksiä osoitetiedoissa. Jos henkilö vuoden kestäneen määräaikaisen asumisensa jälkeen unohtaisi tai jättäisi uuden muuttoilmoituksen tekemättä, jatkaen edelleen asumista ilmoittamassaan määräaikaisessa osoitteessa ja määräaikainen osoite poistuisi väestötietojärjestelmästä automaattisesti väestötietojärjestelmästä vuoden kuluttua, henkilön kotikuntana olisi edelleen hänen vanha kotikuntansa ja hän olisi siellä vailla vakinaista asuntoa. Tämä vääristäisi väestötietojärjestelmän tietojen oikeellisuutta ja olisi myös henkilölle itselleen haitaksi. Parempi lopputulos saavutettaisiin, jos henkilö ilmoittaisi asuinosoitteekseen aina sen asunnon osoitteen, joka olisi hänen vakinainen asuinpaikkansa, ja mahdollisen toisen asunnon osoitteen voisi tarvittaessa ilmoittaa postiosoitteena. Postiosoitteen ilmoittaminen ei vaikuta henkilön kotikuntaan, eikä poistu väestötietojärjestelmästä automaattisesti ilman henkilön omaa ilmoitusta.

Asuminen perhehoidossa, laitospalvelujen tai asumispalvelujen avulla

Lakiehdotuksen 10 §:n 3 momentti sisältää poikkeussäännöksen koskien henkilöitä, jotka muuttavat toisen kunnan alueelle laitoshoitoon tai asumispalvelujen avulla järjestettyyn asumiseen. Toisin kuin ehdotuksessa, Digi- ja väestötietovirasto ehdottaa, että henkilön kotikunta muuttuisi aina myös henkilön muuttaessa toisen kunnan alueelle 10 § 3 momentin mukaisissa tilanteissa.

Luonnosehdotuksen mukaan henkilön kotikunta näissä tilanteissa säilyy muutosta huolimatta samana tai se muuttuu uuteen kuntaan riippuen yhtäältä siitä, pystyykö ja haluaako henkilö itse vaihtaa kotikuntansa uuteen kuntaan ja toisaalta siitä, saako hän paikan toisen hyvinvointialueen alueelta sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 55 §:n perustella. Jos henkilö ei pysty itse valitsemaan omaa kotikuntaansa, hänen kotikuntansa ei muutu henkilön saadessa paikan oman hyvinvointialueensa sisällä. Jos taas henkilö saa paikan toisen hyvinvointialueen alueelta, hänen kotikuntansa muuttuu aina, riippumatta siitä mikä on hänen oma tahtonsa kotikunnan suhteen. Näin ollen henkilön kotikunnan valintaoikeus ei aidosti toteudu.

3. Näkemyksenne ulkomaalaisten kotikunnan saamisedellytysten tarkentamista ja kotikunnan menettämistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 4–7 ja 17 §)

Kotikuntalakiehdotuksen 4 §:n 1 momentin johdantolauseeseen on ehdotettu ulkomaalaisen kotikunnan saamisen yleiseksi edellytykseksi vaatimusta jatkuvasta ja pääasiallisesta Suomessa oleskelusta. Digi- ja väestötietovirasto ehdottaa jatkuvan ja pääasiallisen Suomessa oleskelun edellytyksen poistamista 4 §:stä tai sen korvaamista seikoilla, jotka voidaan todentaa selkeästi ilman asiakkaan selvitysvelvollisuutta olennaisesti lisäävää vaikutusta ja ilman viraston tapauskohtaista harkintaa. Säännösehdoituksen perustelujen mukaan henkilön asumista Suomessa olisi arvioitava tarvittaessa tapauskohtaisesti. Edellytyksen täyttyminen edellyttäisi Digi- ja väestötietovirastolta tulkintaa säännöksen täyttämisedellytyksistä ja asiakkaalta tarvittaessa viraston vaatimien

edellytysten täyttymiseksi selvitystä. Nykyisen kotikuntalain 4 §:n mukaan ulkomaalaisen kotikunnan saamisen yleisenä edellytyksenä on mm. maahantulo, joka varmistetaan pääsääntöisesti edellyttämällä henkilön käyvän henkilökohtaisesti Digi- ja väestötietoviraston toimipisteessä. Jatkuvan ja pääasiallisen oleskelun edellytyksen täyttymisestä ei voitaisi varmistua henkilökohtaisen käynnin vaatimuksella. Toisaalta ehdotus ei sisällä nykyisen lain mukaista yleistä edellytystä maahantulosta. Säännösehdotus ei siis sisällä kotikuntaa pyytävälle ulkomaalaiselle velvollisuutta osoittaa maahan saapumistaan henkilökohtaisella käynnillä Digi- ja väestötietovirastossa. Henkilön muuttaessa toisesta pohjoismaasta, sovellettaisiin ehdotetun kotikuntalain 5 §:n 1 momentin mukaisesti pohjoismaista muuttosopimusta (SopS 95-96/2006). Sopimuksen 2 artiklan mukaisesti muuttajan edellytetään esittävän henkilöllisyyden osoittavan asiakirjan tulovaltiossa paikalliselle rekisteriviranomaiselle eli Suomessa Digi- ja väestötietovirastolle.

Jatkuvan ja pääasiallisen oleskelun osoittamiseksi riittävää selvitystä ei ole säännösehdotuksen perusteluissa avattu yksittäistä mainintaa lukuun ottamatta. Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan kotikuntasääntelyssä olisi pyrittävä selkeästi todennettavissa oleviin seikkoihin perustuviin edellytyksiin, joiden täyttymisellä voidaan riittävästi turvata sääntelyn tavoitteet esimerkiksi asumisen vakinaisuuden osoittamisesta. Tämäntyyppisiä vaihtoehtoja on pohdittu esityksen kohdassa 5.1.5. Selkeästi todennettavat kotikunnan saamiseen vaikuttavat seikat tukisivat myös maahanmuuton sujuvoittamista sekä määrältään huomattavien kotikunta-asioiden käsittelyn joutuisuuden varmistamista.

Kotikuntalain 4 §:n 1 momentin 5 kohdaksi ja 2 momenttiin on ehdotettu sääntelyä tilapäisen oleskeluluvan saaneen ulkomaalaisen kotikunnan määräytymisestä. Ehdotuksen mukaisesti tilapäisen oleskeluluvan saaneen ulkomaalaisen kotikunta määräytyy kotikuntalain mukaisesti, jos hän osoittaa aikovansa jäädä Suomeen vakinaisesti asumaan. Asumisen vakinaisuutta osoittavina seikkoina otetaan huomioon esimerkiksi selvitys vähintään yhden vuoden kestävää pääasiallista työtä tai tutkinto-opiskelua varten. Esityksen kohdassa 5.1.5 on esitelty myös muita valmistelussa esillä olleita vaihtoehtoja sääntelytapoja ulkomaalaisen kotikunnan määräytymiseksi. Työnteon tai opiskelun perusteella oleskeluluvan saaneet ovat jo esittäneet Maahanmuuttovirastolle selvitystä työsuhteestaan tai opiskelustaan oleskelulupahakemuksensa käsittelyn yhteydessä. Oleskeluluvan lajissa ja pituudessa otetaan huomioon opiskelujen suorittamisaika sekä laatu ja työsuhteen tyyppi ja pituus. Lainsäädännössä ei tulisi luoda asiakkaalle selvityksen esittämisvelvollisuuksia, joita voidaan välttää vaarantamatta sääntelyn tavoitteita. Asiakkaalta ei siksi tulisi kotikunta-asiaa varten vaatia esittämään selvitystä, jonka hän on jo oleskelulupa-asiaansa esittänyt ja johon hänen oleskelulupalajinsa ja pituus on perustunut.

Digi- ja väestötietovirasto ehdottaa, että työnteon tai opiskelun perusteella saatu ja yksin tai yhdessä vastaavalla perusteella saatujen aiempien lupien kanssa vähintään yhden vuoden oleskeluun oikeuttava tilapäinen oleskelulupa riittäisi siihen, että ulkomaalaisen kotikunta määräytyisi kotikuntalain mukaisesti. Tällöin asiakkaan ei tarvitsisi esittää selvityksiä työsuhteestaan tai opiskelustaan erikseen Digi- ja väestötietovirastolle, vaan virasto pystyisi selvittämään edellytysten täyttymisen viran puolesta.

Kotikuntalain 4 §:ää ehdotetaan muutettavaksi nykyiseen kotikuntalain 4 §:ään verrattuna siten, että ulkomaalainen ei enää jatkossa voisi saada kotikuntaa pelkästään sillä perusteella, että hänen perheenjäsenellään on Suomessa kotikunta. Tällä hetkellä Suomessa kotikunnan omaavan ulkomaalaisen synnyttävän äidin lapsi saa kotikunnan syntymästään alkaen. Muun aviovanhemman kuin synnyttäneen äidin perusteella kotikunnan saava Suomessa syntyvä lapsi saa kotikunnan hakemispäivästä alkaen. Suomessa syntyvällä lapsella ei kuitenkaan ole syntyessään oleskelulupaa, rekisteröityä oleskeluoikeutta tai oleskelukorttia. Suomessa syntyvän ulkomaalaisen lapsen tietoja väestötietojärjestelmään rekisteröitäessä heti syntymän yhteydessä tai pian sen jälkeen ei yleensä mikään kotikuntalain 4 §:ään ehdotettu edellytys täyty. Lapsi on kuitenkin laillisesti maassa, sillä esimerkiksi kolmannen valtion kansalaiselle on haettava oleskelulupaa kolmen kuukauden kuluessa syntymästä. Suomessa syntyvälle ulkomaalaiselle lapselle annettavaa kotikuntaa ei ole lapsen edun mukaista viivästyttää odottamaan esimerkiksi hänelle myönnettävää oleskelulupaa. Lapsen olisi nykytilanteen mukaisesti saatava kotikunta heti hänen syntymänsä perusteella, jos hänen vanhemmallaan on Suomessa kotikunta. Digi- ja väestötietovirasto ehdottaakin tämän mahdollisuuden lisäämistä kotikuntalain 4 §:ään.

Kotikuntalain 4 pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 4 § 2 momentin 5 kohtaan tulee uusi asumisen vakinaisuutta osoittava kategoria eli asumisen vakinaisuutta voisivat osoittaa myös muut 1–4 kohdassa mainittuihin seikkoihin rinnastettavat seikat. Momentin kohdissa 1-4 asumisen vakinaisuutta osoittavat seikat on perusteluissa määritelty tarkasti, mutta 5-kohdan soveltamiseen esityksessä on vain niukasta esimerkkejä siitä, mitä tällaiset rinnastettavat seikat olisivat. Perusteluissa mainitaan vain suomalainen syntyperä, jonka lisäksi todetaan, että asiassa on tehtävä kokonaisarviointi. Tämä ohjaa käytännön soveltamista heikosti. Käytännön selvittämismääräyksiä ja soveltamiskäytännön luominen jää Digi- ja väestötietoviraston vastuulle. Avoin sääntely vaikeuttaa käytännön soveltamista ja yhdenmukaisen soveltamiskäytännön luomista ja varmistamista sekä lisää viraston työtä. Käytännössä ehdotettu sääntely johtaa siihen, että jokaisen B-luvulla Suomessa oleskelevan kotikuntaoikeus on harkittava yksilöllisesti kokonaisarviolla, mikä tekee ratkaisutoiminnasta huomattavasti nykyistä työläämpää ja asiakkaan kannalta vaikeammin ennustettavaa. Tästä johtuva ratkaisutoiminnan heikompi ennustettavuus saattaa johtaa myös eri viranomaisissa tehtävän arvion eroavaisuuksiin eikä tämän vuoksi edistä yhdenmukaista kohtelua. Avoin sääntely asumisen vakinaisuutta osoittavien seikkojen osalta estää käsittelyprosessin tehostamisen, kun päin vastoin tulisi pyrkiä selkeämpään ja vähemmän tulkinnanvaraiseen sääntelyyn kotikunnan saamisen edellytyksistä. Tällä hetkellä voimassa olevassa laissa vakinaisuutta osoittavista seikoista on vain esimerkkiluettelo, mutta käytännössä siinä todetuista seikoista ei ole tulkinnalla poikettu kotikuntaharkintaa tehtäessä. Tästä syystä sääntely on tarpeeton. Digi- ja väestötietovirasto ehdottaa, että ehdotetun 4 § 2 momentin 5-kohdan mukaisesta sääntelystä luovutaan. Avoimesta sääntelystä luopuminen helpottaisi käytännön ratkaisutyötä, ja soveltamiskäytännön luomista sekä varmistaisi säännöksen yhdenmukaisen soveltamisen. Jos avoimesta sääntelystä ei ole mahdollista luopua, tulisi perusteluissa yksilöidä tyhjentyvästi, mitkä voisivat olla lainkohdan tarkoittamia rinnastuvia seikkoja.

Kotikuntalain 7 §:ksi on ehdotettu säännöstä, jonka mukaan ulkomaalaisella ei olisi kotikuntaa Suomessa, jos hän ei täyttäisi ehdotetun lain 4 tai 6 §:ssä tarkoitettuja edellytyksiä. Ehdotetun 4 §:n toteutuessa ehdotuksen mukaisena muuttuisivat myös ulkomaalaisen kotikunnan määräytymisen edellytykset jossakin määrin nykyiseen 4 §:ään verrattuna. Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen

mukaan esityksessä olisi nykyistä versiota selkeämmin todettava, miten 7 §:n säännöstä olisi sovellettava henkilöihin, jotka ovat saaneet kotikunnan nykyisen 4 §:n edellytysten täytyessä, mutta jotka eivät enää täyttäisi uuden 4 §:n edellytyksiä. Vaikka 4 §:n edellytykset eivät muutu olennaisesti eikä tällä perusteella kotikunnan menettämisen alle joutune laajoja henkilöryhmiä, voisivat vaikutukset yksittäisille henkilöille olla merkittäviä. Tämän vuoksi myös säännöksen soveltamisen tueksi tarvitaan esitysluonnosta seikkaperäisempiä ja menettämiskaavassa olevien henkilöiden osalta kattavia tulkintakannanottoja.

Kotikunnan menettämispäätöksen tiedoksiantoon sovellettaisiin ehdotuksen mukaan hallintolain säännöksiä. Kotikunnan menettämismerkintä voitaisiin ehdotuksen mukaan tehdä vasta, kun päätös on saanut lainvoiman. Kotikunnan menettämisasiossa sekä viranomaisaloitteisuus että tyyppitilanteen mukainen poismuutto Suomesta ilmoittamatta muutosta ja uudesta osoitteesta johtavat siihen, että Digi- ja väestötietovirastolla tai muullakaan suomalaisella viranomaisella olisi vain harvoin käytettävissään henkilön voimassa oleva osoite päätöksen tiedoksiantoa varten. Tiedossa olevien eli väestötietojärjestelmään tallennettujen osoitteiden käyttäminen tiedoksiantoon johtaisi menettelyn pitkittymiseen ja monimutkaistumiseen ilman, että asiakkaan oikeusturva asiassa paranisi. Digi- ja väestötietovirasto ehdottaa, että kotikunnan menettämisasiassa kotikuntalakiin lisättäisiin erityiset menettelysäännökset, jotka ottavat huomioon tyyppitilanteet. Vaihtoehtoisesti voitaisiin harkita sääntelyä, joka mahdollistaisi kotikunnan menettämismerkintöjen tekemisen heti päätöksen tekemisen jälkeen odottamatta päätöksen lainvoimaistumista.

4. Näkemyksenne muuttoilmoitusten tekemistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 12–14 §)

Ehdotuksen 13 §: Digi- ja väestötietovirasto pitää perusteltuna ja tarpeellisena, että muuttavan henkilön puolesta muuttoilmoituksen tekemiseen oikeutettujen henkilöiden piiriä laajennetaan. Kaikki muuttajat eivät itse kykene tekemään omaa muuttoilmoitustaan, eikä heillä ole mukana muuttavia perheenjäseniä, jotka voisivat tehdä muuttoilmoituksen heidän puolestaan.

Ilmoitusvelvollisuus

Ehdotuksen 12 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisuus ei koskisi niitä henkilöitä, joilla on käytössään useampi asunto, eikä 10 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tilanteita. 10 § 1 momentin 1–2 ja 4 kohdissa tarkoitetuissa tilanteissa lisäehdoksi lainkohtaan tulee lisätä se, että henkilölle jää edelleen hänen aikaisempi asunto käyttöönsä. Jos henkilölle ei jäisi hänen aikaisempaa asuntoa käyttöönsä, eikä hänen tarvitsisi tehdä näissä tilanteissa muuttoilmoitusta, hänelle jäisi väestötietojärjestelmään voimaan hänen vanha osoitteensa. Tällaisessa tilanteessa osoitemerkintä väestötietojärjestelmässä olisi virheellinen ja se olisi omiaan aiheuttamaan harmia asunnon uudelle asukkaalle sekä väestötietojärjestelmän osoitetietoa hyödyntäville viranomaisille ja organisaatioille. Edellä mainitun lisäksi virheelliseksi jäänyt osoite lisäisi huoneistosta poistopyyntöjen määrää Digi- ja väestötietovirastossa.

Sen sijaan ehdotuksen 10 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaisissa tilanteissa osoitteenmuutoksesta tulee aina ilmoittaa Digi- ja väestötietovirastolle. Henkilön jouduttua suorittamaan vankeusrangaistusta osoitteenmuutos on aina tehtävä, sillä muussa tapauksessa henkilölle jäisi vakinaiseksi osoitteeksi väestötietojärjestelmään hänen aiempi osoitteensa, vaikka henkilö ei siellä tosiasiallisesti enää asu rangaistuksen suorittamisen vuoksi.

Edellä mainitulla perusteella 12 §:n 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi kuulumaan ”Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus ei koske henkilöä, jolla säilyy kiintein yhteys hänen aikaisempaan asuinpaikkaansa 8 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, eikä 10 §:n 1 momentin 1–2 ja 4 kohdassa tarkoitettuja tilanteita, jos henkilölle jää edelleen hänen aikaisempi asunto käyttöönsä.”

Ulkomaan kansalaisen kotikunnan hakeminen

Ehdotetussa kotikuntalaissa on nykytilaa vastaavasti varsin yksityiskohtaiset säännökset muuttoilmoituksen tekemisestä ja sisällöstä. Maahanmuuton sujuvoittamiseksi ja Suomeen vakinaisesti muuttavien ulkomaalaisten kotikunnan hakemista koskevien menettelyjen selkeyttämiseksi Digi- väestötietovirasto ehdottaa, että ulkomaalaisen kotikunnan hakeminen erotettaisiin nimenomaisella säännöksellä menettelyllisesti muuttoilmoituksella tehtävistä kotikunnan ja asuinpaikan muutoksista koskevista ilmoituksista ja että Digi- ja väestötietovirasto voisi määrittellä tarkemmat toteutustavat ja kaavat näihin tilanteisiin. Muuttoilmoitus soveltuu todella huonosti tilanteisiin, joissa ulkomaalainen pyytää kotikuntaa, koska kotikunnan saaminen edellyttää laissa lueteltujen edellytysten täyttymistä. Käytännössä lisäselvitystä vaativia ulkomaalaisten kotikuntapyyntöjä tehdään muuttoilmoituksella tällä hetkellä keskimäärin 300-500 kappaletta kuukaudessa. Näiden pyyntöjen sisäinen siirtäminen virastossa käsittelijältä toiselle sekä käyntipyyntökirjeiden lähettäminen asiakkaille on raskasta ja hidasta, minkä lisäksi se myös hankaloittaa ja pitkittää merkittävästi asian käsittelyä ja näin ollen myös ulkomaalaisen kotikunnan saamista.

Suomeen muuttavan ulkomaalaisen tulee tehdä valinta, hakeeko hän kotikuntaa vai ei. Kotikunnan saamisella saattaa olla huomattaviakin vaikutuksia asianomaisen henkilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä Suomessa että lähtövaltiossa. Puolesta tekevien henkilöiden piirin tulisi olla kotikuntaa pyydettäessä suppeampi kuin muuttoilmoituksissa. Tämän vuoksi tulisi erikseen säätää, kuka voi pyytää Suomeen vakinaisesti muuttavalle ulkomaalaiselle kotikuntaa tai tehdä pyynnön toisen puolesta. Ulkomaalaisten perhesuhteita ei ole useinkaan mahdollista todentaa kattavasti luotettavilla asiakirjoilla eikä muodostuneita perhekuntia todentamaan VTJ-tietojen perusteella kotikuntaa pyydettäessä. Käytännössä ulkomaalaisrekisterin tietoihin on merkitty myös henkilöiden perheenjäsenet, joskin sielläkin olevat tiedot saattavat usein perustua vain henkilön omaan ilmoitukseen. Tämän vuoksi Digi- ja väestötietovirasto ehdottaa, että lakiehdotuksen perusteluissa selvennetään, millainen selvitys on riittävä esimerkiksi alaikäisen huoltajatiedon toteamiseksi.

5. Näkemyksenne muuttoilmoitusten käsittelyä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 15–21 §)

Digi- ja väestötietovirasto pitää muuttoilmoituksen käsittelyä koskevia ehdotuksia selkeinä ja hyvinä.

19 §:n 2 momentin mukaan henkilön käyttäessä 10 §:n 3 momentin mukaista kotikunnan valintaoikeuttaan, muuttopäiväksi katsotaan ilmoituksen Digi- ja väestötietovirastolle saapumisen päivämäärä. Käytännössä ilmoitukset kotikunnan valinnasta tulevat joko muuttoilmoituksella tai yhtä aikaa muuttoilmoituksen kanssa. Näin ollen muuttopäivän tulisi näissäkin tapauksissa määräytyä luonnosehdotuksen 19 §:n 1 momentin mukaan. Tämä selkeyttäisi muuttopäivää koskevan lainkohdan tulkintaa, ja väestötietojärjestelmän merkinnät vastaisivat näissä tapauksissa paremmin tosiasiallista muuttopäivää. Näin ollen Digi- ja väestötietovirasto ehdottaa, että kotikunnan valintaoikeutta käytettäessä muuttopäivä määräytyisi luonnosehdotuksen 19 §:n 1 momentin mukaisesti.

Lisäksi Digi- ja väestötietovirasto ehdottaa luonnosehdotuksen 21 §:ään lisättäväksi huoltajan kuulemisen erityisestä syystä niissä tilanteissa, joissa muuttoilmoituksen on tehnyt lapsen huoltaja, joka ei muuta lapsen mukana. Kuuleminen voisi olla tarpeellista esimerkiksi silloin, jos huoltaja tekee lapsesta muuttoilmoituksen toisen huoltajan luota omaan osoitteeseensa. Sen sijaan kuuleminen olisi tarpeeton esimerkiksi niissä tilanteissa, joissa Digi- ja väestötietovirasto on saanut luotettavan selvityksen siitä, missä lapsi tosiasiallisesti asuu. Lainkohdan sanamuoto ehdotetaan kuulumaan: ”...Jos ilmoituksen on tehnyt alle 18-vuotiaan henkilön puolesta hänen huoltajansa tai hänen mukanaan muuttava 13 §:n 1 momentissa tarkoitettu perheenjäsenensä, Digi- ja väestötietoviraston on erityisestä syystä varattava hänen huoltajilleen tilaisuus antaa määräajassa selvitys ilmoituksen johdosta.”

6. Näkemyksenne väestötietojärjestelmästä ja Digi- väestötietoviraston varmennepalveluista annettuun lakiin sekä muihin lakeihin ehdotetuista muutoksista

Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista (661/2009) (jäljempänä VTJ-laki) 23 §: Henkilöiden asuinpaikkatiedot ylläpidetään väestötietojärjestelmässä yhdistämällä henkilöt pysyvien tunnisteidien avulla rakennustietoihin, joissa nämä ilmoittavat asuvansa. Rakennustiedot saadaan kunnista. Kunnat siirtyvät rakennustietojen ilmoittamisen osalta 1.1.2025 lukien rakennetun ympäristön tietojärjestelmään (RYHTI), minkä jälkeen rakennustiedot kulkevat väestötietojärjestelmään Suomen ympäristökeskuksen RYHTI-järjestelmän kautta. Tässä yhteydessä, kun VTJ-lain 23 §:ään lisätään muitakin viranomaisia, olisi luontevaa lisätä myös Suomen ympäristökeskus (Syke) tietoja väestötietojärjestelmään ilmoittavien viranomaisten luetteloon joko tässä tai muussa säädösmuutoshankkeessa siten, että muutos tulee voimaan 1.1.2025 (liittyen RYHTI-järjestelmän perustamiseen liittyviin tuolloin voimaan tuleviin säädöksiin).

Väestötietojärjestelmä on saatavuuskriittinen järjestelmä myös osoitetietojen osalta, joten jatkuva ajantasainen ja täsmällinen tiedonsiirto vaatii ilmoittajatahoja velvoittavan lainsäädännön. Ilmoittamisvelvollisuutta koskevassa VTJ-lain 25 §:ssä viitataan 23 §:än, jossa mainituille viranomaisille seuraa VTJ-lain 27 §:n nojalla myös vastuu ilmoitettujen tietojen luotettavuudesta ja

ajantasaisuudesta. Tämän muutoksen vaikutukset on selvitetty rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annetun lain (431/2023) esitöissä, eikä muutoksella ei olisi tässä yhteydessä tehtynä itsenäisiä taloudellisia vaikutuksia.

Kun viranomaisia lisätään VTJ-lain 23 §:ään, esitetään harkittavaksi voisiko nykyisen numeroinnin ko. momentissa säilyttää ennallaan ja uudet, lisättävät viranomaiset numeroitaisiin nykyisen viranomaisluettelon jatkoksi uusilla numeroilla. Esityksen toteutuessa nykyisessä muodossaan muutos johtaa tarkistus- ja päivitystoimenpiteisiin kaikissa viranomaisten dokumenteissa, nettisivuilla, ohjeissa jne, joissa on viittaus johonkin 23 §:n yksittäiseen kohtaan.

7. Esitysluonnoksessa on kuvattu lakiehdotusten keskeiset vaikutukset (jakso 4.2). Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, täydennettävä tai tarkennettava?

Tietojärjestelmämuutosten toteuttaminen ja lain voimaantulo

Arvioitu aika, jonka DVV:n vastuulla olevien tietojärjestelmien muutokset vaatisivat, on vähintään yksi vuosi lain hyväksymisestä. Esityksen mukaan toteutuessaan arvioitu voimaantulo 1.8.2024 näyttäisi jättävän liian vähän aikaa tarvittavien tietojärjestelmämuutosten toteuttamiselle Digi- ja väestötietovirastossa. Tämä on mahdollista myös muiden VTJ:n tietoja käyttävien organisaatioiden kohdalla.

Määräaikaisen osoitteen lisäys uutena väestötietojärjestelmän osoitelajina olisi merkittävä muutos sekä väestötietojärjestelmässä että sen tietoja hyödyntävien viranomaisten ja yritysten tietojärjestelmissä.

Lain voimaantulosta lähtien väestötietojärjestelmässä tulee olla olemassa valmius määräaikaisille osoitteille, niiden automaattinen poistamismekaniikka määräajan kuluttua sekä tietojen keruun ja ylläpidon prosessissa kyvykkyys niiden ilmoittamiselle. VTJ:n tietopalveluja hyödyntävissä organisaatioissa tulee vastaavasti olla valmiina kyvykkyys ottaa uusia määräaikaisia osoitteita vastaan sekä hyödyntää niitä tehtävissään, mikä siis edellyttää tietojärjestelmä- ja prosessimuutoksia.

Jos määräaikainen osoitetieto otetaan lausuttavana olevan esityksen mukaisesti käyttöön, sen käsittely on mm. tietojen eheyssyistä ja esitetyn siirtymäsäännöksen (25 § 2 mom.) käytännön toimeenpanon kannalta välttämätöntä toteuttaa väestötietojärjestelmässä ja sen tietopalveluissa niin, että määräaikaisesta osoitteesta tulee uusi tieto tilapäisen osoitteen rinnalle. Täten tavoite yksinkertaistaa väestötietojärjestelmän osoitehallintaa ja siitä aiheutuvia kustannuksia ei lainkaan toteutuisi, vaan lopputulos olisi päinvastainen. Uuden osoitelajin käyttöönotosta arvioidaan aiheutuvan tietojärjestelmien muutostöinä pelkästään Digi- ja väestötietovirastossa 224.000 euron lisäkustannukset, josta ostopalvelun osuus on 192.000 euroa ja virkatyön 32.000 euroa.

Kustannusten suuruus on seurausta siitä, että osoitetiedot ovat väestötietojärjestelmän eniten käytettyjä tietoja ja osoitteiden tietomallin muutokset aiheuttavat muutostarpeen hyvin suureen osaan väestötietojärjestelmän sovelluksista.

Vastaavia kustannuksia ja organisaatiokohtaisesti mahdollisesti suurempiakin kustannuksia syntyisi myös siitä ratkaisuvaihtoehdosta, että määräaikainen osoite niin sanotusti tulisi tilapäisen osoitteen tilalle VTJ:n tietokantaan sekä tietopalveluratkaisujen tietokenttiin.

Digi- ja väestötietovirastossa on käynnissä laaja hanke kansalaisen oikeusturvan vahvistamiseksi digitalisaation avulla sekä erityisesti väestötietojärjestelmän ylläpitoon käytettävien sovellusten teknologiauudistus. Näiden uudistusten yhteydessä uudistetaan myös muuttoilmoitusten käsittelyjärjestelmät sekä muita kotikunta-asioiden käsittelyyn vaikutuksellisia väestötietojärjestelmän ylläpitoon käytettäviä sovelluksia. Tietojärjestelmämuutokset voitaisiin ajoittaa ja toteuttaa mahdollisimman kustannustehokkaasti, jos tietojärjestelmämuutoksia edellyttävien säännösten soveltamisen aloittaminen voitaisiin ajoittaa ehdotettua (1.8.2024) myöhemmäksi tai jos soveltamisen aloittamisen ajankohtaa voitaisiin joustavoittaa siirtymäsäännöksellä. Kuten alussa todettiin, lain voimaantulosta lukien tulisi varata vähintään yhden vuoden aika tietojärjestelmämuutosten toteuttamiseen.

Tilapäiset osoitetiedot

Lakiehdotuksen mukaan tilapäisen osoitteen rekisteröinti väestötietojärjestelmään loppuu, mutta sen 10 § 2 momentissa määritellyissä tapauksissa rekisteröidään määräaikainen osoite. Digi- ja väestötietovirasto katsoo, että aikaisemman kotikuntalain mukaisesti merkityt tilapäiset osoitetiedot voisivat toistaiseksi jäädä väestötietojärjestelmään ja mikäli määräaikainen osoitetieto otettaisiin käyttöön, tämä olisi mm. kotikuntalakiehdotuksen 25 § 2 momentin siirtymäsäännöksen toimeenpanon takia tarpeen toteuttaa kokonaan uutena, käsitteellisesti erillisenä osoitelajinaan. Näin ollen Digi- ja väestötietovirasto esittää harkittavaksi esimerkiksi viiden vuoden siirtymäaika, jonka jälkeen tilapäiset osoitetiedot voitaisiin massa-ajolla merkitä päättyneiksi väestötietojärjestelmässä. Kuten kohdassa 2 on todettu, tilapäisellä osoitteella ei ole käytännössä oikeusvaikutuksia eikä tilapäistä osoitetta myöskään hyödynnetä yhteiskunnassa, jolloin massa-ajomuotoinen päättäminen olisi mahdollista toteuttaa kenenkään oikeusturvan vaarantumatta, mutta tämä olisi joka tapauksessa syytä kirjata lakiin.

Kotikunnan menettämissäntelyn vaikutukset ulkomaalaiselle henkilölle

Ehdotetun kotikuntalain 7 §:ksi on ehdotettu säännöstä, jonka mukaan ulkomaalaisella ei olisi kotikuntaa Suomessa, jos hän ei täyttäisi ehdotetun lain 4 tai 6 §:ssä tarkoitettuja edellytyksiä. Ehdotetun 4 §:n toteutuessa ehdotuksen mukaisena muuttuisivat myös ulkomaalaisen kotikunnan määräytymisen edellytykset jossakin määrin nykyiseen 4 §:ään verrattuna. Vaikka 4 §:n edellytykset

eivät muutu olennaisesti eikä tällä perusteella kotikunnan menettämisuhan alle joutunekaan laajoja henkilöryhmiä, voisivat vaikutukset yksittäisille henkilöille olla merkittäviä. Esityksessä olisi tämän vuoksi paikallaan arvioida nimenomaisesti muutoksen ennakoituja vaikutuksia henkilöihin, jotka ovat saaneet kotikunnan nykyisen 4 §:n perusteella, mutta jotka eivät täyttäisi ehdotetun uuden 4 §:n kotikunnan määräytymisen edellytyksiä. Samoin esityksessä olisi paikallaan arvioida esityksen perustuslainmukaisuutta nimenomaan näiden henkilöiden näkökulmasta.

Kotikunnan menettämismenettelyn taloudelliset vaikutukset Digi- ja väestötietovirastolle ja Maahanmuuttovirastolle

Esityksen kohdissa 4.2.1.2 ja 4.2.3.1. on todettu kotikuntamerkintöjen poistamisen laajuuden ja sitä koskevan tarkemman menettelyn jäävän Digi- ja väestötietoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston harkintaan.

Digi- ja väestötietoviraston näkemyksen mukaan asiakkaiden yhdenvertaisuuden ja oikeusturvan varmistamiseksi kotikunnan menettämisasioihin tarvitaan ensinnäkin kattava ja ajantasainen tietopohja. Esityksen mukaisesti olisi keskeistä, että Digi- ja väestötietovirastolla olisi käytössään kattavat ja ajantasaiset henkilön oleskeluoikeuteen Suomessa vaikuttavat tiedot Maahanmuuttovirastosta. Nykyisiä tiedonsaannin menetelmiä olisi kehitettävä käytettävissä olevien tietojen ajantasaisuuden ja kattavuuden varmistamiseksi. Kehittämistoimia tarvitaan erityisesti Maahanmuuttovirastossa. Maahanmuuttoviraston kehittämistoimien kustannusten kattaminen olisi varmistettava, jotta asiakkaiden yhdenvertaisuus ja oikeusturva kotikunnan menettämismenettelyssä voitaisiin varmistaa.

Kotikunnan menettämismenettely olisi Digi- ja väestötietovirastolle uusi tehtävä. Tehtävän hoitaminen asianmukaisesti ja esimerkiksi hallinnon oikeusperiaatteita täysimääräisesti kunnioittaen aiheuttaa Digi- ja väestötietovirastolle lisää työtä. Tehtävän hoitamisen arvioidaan vaativan kahden henkilön vuosittaisen työpanoksen (vastaten 128.000 euron vuotuista kustannusta) pysyvästi lain voimaantulosta alkaen. Tämä Digi- ja väestötietovirastolle aiheutuva työmäärän lisäys on otettava huomioon arvioitaessa kotikuntalain uudistuksesta virastolle seuraavia työmäärien muutosten nettovaikutuksia.

Digi- ja väestötietovirasto edellyttää, että sekä tietopohjan kattavuuden ja ajantasaisuuden varmistamisen että säännönmukaisen menettelyn välttämättömyys asiakkaiden yhdenvertaisuuden ja oikeusturvan varmistamiseksi todetaan myös esityksessä. Kotikuntamerkintöjen poistamisen laajuuden jättäminen pelkästään Digi- ja väestötietoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston harkintaan tarkoittaisi myös kotikunnan menettämismenettelyn kattavuuden ja ajantasaisuuden varmistamisen jäämistä pelkästään Digi- ja väestötietoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston toimintamäärärahoilla katettavaksi ja siten toteutuksiltaan ja aikatauluiltaan avoimeksi. Tietopohjan kattavuuden ja ajantasaisuuden varmistaminen edellyttää myös

Maahanmuuttovirastolta kehittämistoimia, joiden tärkeys ja joista aiheutuvat kustannukset olisi syytä huomioida esityksessä.

Petteri Orpon hallitusohjelman tavoitteena on varmistaa, että henkilö, jolla ei enää ole oleskelulupaa tai oleskeluoikeutta, menettää kotikuntansa. Kattavalla menettelyllä varmistetaan myös tämän hallitusohjelmakirjauksen tavoitteen saavuttaminen.

8. Esitysluonnoksessa on kuvattu vaihtoehtoisia toteuttamistapoja (jakso 5.1). Olisiko jokin näistä toteutustavoista perustellumpi kuin esityksessä ehdotettu malli?

Jakso 5.1.3 Kotikunnan ja asuinpaikan määräytyminen ja muuttoilmoitusten tekeminen

Digi- ja väestötietovirasto esittää, että määräaikaista osoitetta ei oteta käyttöön, kuten lausunnossamme kohdassa 2 tarkemmin perustellaan. Tämä on muuttoilmoitusten käsittelystä ja asiakkaiden neuvonnasta aiheutuvan työmäärän vähentämisen kannalta tehokkain ratkaisu, mikä siis saavutettaisiin lakiteknisesti jättämällä 10 § 2 momentti pois ja tekemällä mahdolliset muut tämän edellyttämät muutokset säännöksiin.

Tässä vaihtoehtoisessa toteutustavassa vähennettäisiin väestötietojärjestelmän osoitelajien määrää nykyisestä siten, että olisi vain kahdenlaisia osoitteita: se osoite, jossa henkilö tosiasiallisesti asuu ja tämän lisäksi mahdollisuus erillisen asuinosoitteesta poikkeavan postiosoitteen ilmoittamiseen nykyiseen tapaan. Postiosoitteen ilmoittaminen ei vaikuta henkilön kotikuntaan.

Esitysluonnoksessa on tuotu esiin vaihtoehtoisen ratkaisumallin epäkohtia, joiden merkityksellisyyttä on syytä arvioida vielä tarkemmin. Epäkohdaksi on perusteluissa esitetty mm. se, että tässä mallissa lyhytaikainenkin asuminen toisessa kunnassa johtaisi henkilön kotikunnan vaihtumiseen, jos lähtökuntaan ei jää henkilön käytettävissä olevaa asuntoa. Myös tässä vaihtoehtoisessa mallissa henkilöllä olisi halutessaan mahdollisuus säilyttää kotikuntansa, kunhan henkilö tekisi lyhytaikaista toisessa kunnassa asumistaan koskien ainoastaan ilmoituksen postiosoitteesta toisessa kunnassa. Jos henkilölle jää asunto kotikuntaansa, se säilyy hänen vakinaisena osoitteenaan, mutta jos henkilö luopuu asunnostaan, hän voisi tällöin ilmoittaa väestötietojärjestelmään, että siitä huolimatta, ettei hänelle jäisi kotikunnassaan vakinaista osoitetta, hän haluaa kotikuntansa säilyvän, koska asuminen toisessa kunnassa olisi vain lyhytaikaista ja kotikunnan voisi näin säilyttää vailla vakinaista asuntoa kotikunnassaan olevana. Lopputulos siis vastaisi tällöin henkilön tosiasiallista asumistilannetta. Postiosoitteen ilmoittaminen ei vaikuttaisi henkilön kotikuntaan.

Esitysluonnoksessa mainitaan mahdollisina epäkohtina lisäksi, että kotikunnan vaihtumisesta voisi seurata vaikeasti ennakoitavia ja ei-toivottuja vaikutuksia, esimerkiksi muuttavan henkilön hoitosuhde aiemman kunnan tai sitä vastaavan hyvinvointialueen kanssa voisi perusteettomasti katketa tai henkilö menettäisi luottamustoimensa kunnan tai hyvinvointialueen hallinnossa, kun

hänen ei enää olisi kyseisen kunnan tai hyvinvointialueen jäsen. Luottamustoimen menetys olisi vältettävissä siten, että henkilö ilmoittaisi toisessa kunnassa lyhytaikaisesti asuessaan sinne väestötietojärjestelmään merkittäväksi vain postiosoitteensa. Hoitosuhteen katkeamisen voisi estää vastaavasti, toisaalta terveydenhuoltolain mukaisen valinnanvapauden turvinhan henkilö pystyy vaikuttamaan itse muutoinkin, missä häntä kulloisesta asumistilanteesta huolimatta hoidetaan ja jatkohoito voidaan joka tapauksessa toteuttaa siten, että henkilö ohjataan häntä aiemmin hoitaneen lääkärin hoitoon, mikä on säädetty myös terveydenhuollon velvollisuudeksi aina kun se hoidon asianmukaisen järjestämisen kannalta on mahdollista.

Lyhytaikaisesti muuttavat henkilöt saattaisivat kyllä joissain tilanteissa myös jättää muuttoilmoituksen tekemättä, mutta suurempana epäkohtana on, että alun perin tilapäiseksi tai määräaikaiseksi aiottu asuminen muuttuukin vakinaiseksi ja sitä vastaava ilmoitus jää tekemättä, jota ei todennäköisesti lieventäisi ehdotuksen mukainen ratkaisukaan.

Tässä esitellyssä vaihtoehtomallissa kaikenlaiset poikkeukset ihmisen kotikunnan ja tosiasiallisen asumisen välillä jäisivät nykyistä vähäisemmiksi, mikä puoltaisi tätä vaihtoehtomallia viranomaisten työtä vähentävänä. Käytäntö on osoittanut, että kun muuttoilmoituksella on valittavana useita osoitelajeja, hyvin usein tilanne on se, ettei kaikilla muuttoilmoituksen tekijöillä tosiasiasa ole kykyä arvioida, mikä merkitys eri osoitelajeilla on. Sama valinnanvaikeus säilyisi, mikäli tilapäisen muuton sijaan tulisi vaihtoehdoksi määräaikainen muuttoilmoitus, eli toisin sanoen määräaikaisten osoitteiden rekisteröintiä tarkoittava esitys aiheuttaisi samoja epäkohtia kuin nykyisin rekisteröivät tilapäiset osoitteet.

Esitetty vaihtoehtoinen malli ei tuottaisi kovin suuria tietojärjestelmämuutoksia väestötietojärjestelmässä eikä oletettavasti myöskään sen tietoja hyödyntävien organisaatioiden tietojärjestelmissä. Muuttoilmoitukseen liittyvä asiakaspalvelu ja ilmoitusten käsittely yksinkertaistuisi, mikä säästäisi DVV:n resursseja merkittävästi.

Väestötietojärjestelmässä suurin tämän vaihtoehdon mukaisesta uudistuksesta aiheutuva muutos olisi (kuten esitysluonnoksen mallissakin) nykyisten tilapäisten osoitteiden poisto, jolle tulisi vielä miettiä resurssitehokas sääntely ja toteutustapa. Jos uusia tietokenttiä ei tarvittaisi, tietopalveluihin tulevat muutokset eivät olisi todennäköisesti kovin merkittäviä, eikä vastaanottavissa tietojärjestelmissä tarvittaisi myöskään suuria muutoksia.

9. Muut kommentit esitysluonnoksesta

Ehdotetun lain 1 §:n mukaan kotikuntalaissa säädetään Suomessa vakinaisesti asuvan henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan määräytymisestä. DVV ehdottaa harkittavaksi säännöksen täsmentämistä siten, että siinä nimenomaisesti todettaisiin laissa säädettyä myös Suomeen vakinaisesti muuttavan henkilön kotikunnan ja siellä olevan asuinpaikan määräytymisestä. Ulkomaalaisten maahanmuuttajien osalta vaadittaisiin erilliset säännökset niissä tilanteissa, joissa esimerkiksi muuttoilmoitusmenettely ei sellaisenaan sovellu, kuten Suomessa jo asuvien osalta.

Salovaara Timo
Digi- ja väestötietovirasto

Taipale Jari
Digi- ja väestötietovirasto - Palvelut/Rekisteripalvelut